

הַלְבוּת צִיצִית סִימָן ח

ביאורים ומוספים

[משנב ס"ק יז]

נהי דאָהד יכול לברך 'להתעשף' בשביל פלם, אָבל ברַפת שְׁהַחֲנוּנוּ
כָּל אָהד בְּעֶצְמוֹ יִבְרָךְ.⁽¹⁹⁾

19) ולענין תקיעת שופר, כתב הב"י (סי' תקפה) שהתוקע מוציא את השומעים גם בברכת 'שהחיינו', ובביאור החילוק שבין ברכת 'שהחיינו' על הטלית ובין ברכת 'שהחיינו' על השופר, כתב הגרש"ז אויערבך (שו"ת מנחת שלמה מהדו"ת סי' ד אות ג), שברכת 'שהחיינו' על תקיעת השופר היא ברכה על שמחת המצוה, וכיון שכולם שוים בשמחה זו יכול אחד לברך לכולם, מה שאין כן בברכת 'שהחיינו' על לבישת בגד חדש, שכל אחד ואחד שמח שמחה פרטית בבגד שלו, ולכן צריך כל אחד לברך לעצמו.

עוד כתב הגרש"ז אויערבך שם, שלפי חילוק זה אם אוכלים כמה אנשים מפרי חדש אחד, עדיף שיברך אחד מהם ברכת 'שהחיינו' ויוציא את חבריו, שהרי כולם מברכים על הגיעם לזמן שיכולים ליהנות מחידוש אותו הפרי, מה שאין כן כשאוכלים פירות שונים, שכל אחד ואחד מהם נהנה מחמת חידושו של פרי אחר, עדיף שיברך כל אחד ואחד לעצמו (וראה פמ"ג א"א ס"ק ח).

[משנב ס"ק טו]

מיהו בְּדִיעֵבַד אָפְלוּ לֹא יִנְהוּ אָמֵן יִצְאָא.⁽²⁰⁾

20) אמנם, לענין ברכת הגומל כתב לקמן (סי' רי"ט ס"ק יא) שמי שחבירו מברך עליו "בא"י אמ"ה אשר גמלך כל טוב", אינו יוצא בלא עניית אמ"ן. ובטעם הדבר כתב בביה"ל שם (ס"ד ד"ה וענה אמ"ן) בשם הרעק"א, שכיון שאין השומע יכול לומר 'אשר גמלך', אין הוא יכול לצאת בנוסח זה אף מדין 'שומע כעונה', ולפיכך צריך הוא לענות אמ"ן שמשמעותו היא עניה על תוכן הברכה וענינה, ולא על נוסחה. וראה מה שכתב שם עוד.

ומי שכבר יצא ידי חובתו ומברך להוציא את חבירו בברכה מדין 'ערבות', הביא הרעק"א (סי' רי"ט ס"ד) מהטור בשם הרא"ש שיוצא ידי חובה רק אם עונה אמ"ן, וסיים בצ"ע. וכתב הגרש"ז אויערבך (שו"ת מנחת שלמה ח"א סי' ג ד"ה גם אפשר) שיתכן שנכון להזהיר את השומעים על כך. ודעת הגר"ח קניבסקי (אשי ישראל תשובות בסוף הספר אות פט) שמאחר שהמשנ"ב לא הביא את דברי הטור והרעק"א משמע שאינו סובר בן.

[משנב ס"ק יח]

שְׁלֵא יִהְיֶה מִסְבְּכִין אָהד בְּחִבְרָא.⁽²¹⁾

21) ובטעם הדבר כתב החיי אדם (כלל יא סמ"א), שציצית היא מלשון הכותב (יחזקאל ח ג) ויוקחני בציצת ראשי, וכמו ששערות הראש נפרדות זו מזו, כך יהיו גם החוטים נפרדים זה מזה.

[ביה"ל ד"ה צריך להפריד]

ואם־כן לְדַבְּרָהּ אֶפְשֵׁר דָּאֵם חוּטֵי הַצִּיצִית מִסְבְּכִין אָהד בְּחִבְרָא אֵין לְבָרֵךְ
עֲלֵיהֶן, או אֶפְשֵׁר דְּלֹא נִרְעֵי מִפְּרָדְמֵי צִיצִית, וְצָרִיךְ עֵינֵינוּ.⁽²²⁾

22) והחזו"א כתב (או"ח סי' ג ס"ט), שאינו מעכב ויכול לברך, שאינו אלא נוי מצוה.

[משנב ס"ק יט]

וְהוּוּ מְלַבֵּד הַפְּנֵה שְׁצָרִיךְ לְכַנֵּן בְּלִבִּישָׁה לְקִים מְצוֹת צִיצִית.⁽²³⁾

23) ואם לא מכוון לקיים מצות ציצית, כתב בביה"ל לקמן (סי' ט ס"ד ד"ה ויש אומרים) שמבטל בזה מצות עשה של ציצית, והוסיף, שמי שקראוהו לעלות לתורה, ולובש טליתו או טלית הקהל, יכוון

בלבישתו לקיים מצות עשה של ציצית אף על פי שזמנו בהול, שאם לא כן יבטל בזה מצות עשה של ציצית. ועיין שם שביאר מנהג העולם שאינם נוהרים בזה.

ובדיעבד אם לא כיוון בפירוש בשעת הלבישה לקיים מצות ציצית, ראה מה שכתב לקמן (שם ס"ק י) בשם החיי אדם שאם מוכח לפי הענין שעשה כדי לקיים המצוה, יצא ידי חובה. והוסיף בביה"ל שם (ס"ד ד"ה וכן הלכה) שגם על ידי אמירת הברכה או ההכנה למצוה מוכח שכונתו למצוה. וראה מה שכתבנו שם.

וכוונה זו שיש לכוון לשם מצוה, האם היא מהתורה או מדרבנן, הביא בביה"ל (שם ד"ה ויש אומרים) מהרשב"ם שהוא מהתורה, ושכן דעת הלבוש ועוד אחרונים, ודלא כדעת הפמ"ג שהסתפק בזה.

[משנב ס"ק כ]

מְשַׁמֵּעַ מְדַבְּרֵי הַבַּיִת וְאֵלֶיהָ נִבְּהָ דְגַם בְּשִׁפְתַי יֵשׁ לְבָדֵק הַטְּלִית.
יְעֲזֹב בְּסִימָן יֵג בְּבֹאֵר הֶלְכָהּ.⁽²⁴⁾

24) שם (בס"ק ז) כתב, שהעולם אינם נוהרים בזה. ובביה"ל שם (ס"ב ד"ה קודם) כתב שאף על פי שצריך לבדוק הציציות בשבת, מ"מ מהנכון שבערב שבת יבדוק הטלית בעת הנחתה בתיק, ואז לא יצטרך לבדקה בשבת. ושם הבאנו שמי שיש לו טלית מיוחדת לשבת ונכמו שכתב לקמן סי' רסב ס"ק ה', מהנכון לבדקה במוצאי שבת קודם שיכניסנה לתיק.

וכשבודק בשבת, כתב לקמן (סי' ערה ס"ק א) שלא יבדוק לאור הנר שמא יטה, ומשמע שכשאין חשש זה מותר לבדוק, וכן מבואר שם (ס"ק ד) שלאורם של נרות שלנו [שנקראים סטארין] מותר לבדוק ציצית.

וסומא שאינו יכול לבדוק את הציציות בעיניו, כתב לקמן (סי' זז ס"ק א) שיבדוק אותן במישמוש ידיו.

ולענין הפרדת חוטי הציצית בשבת, כתב המאמר מרדכי (שם) שמותר הדבר, אלא אם כן היא ציצית חדשה, שהביא בשם גן המלך שאסר משום גמר מלאכה ומתקן. מאידך, החיד"א (קשר גודל סי' ב אות ג) כתב שאין להפריד את חוטי הציצית בשבת גם אם הם רק סבוכים קצת, וכן כתב השערי תשובה (ס"ק ח). ובטעמים של האוסרים כתב בשו"ת מנחת שלמה (ח"א סי' ט ד"ה והושבני, ושולחן שלמה סי' שז ס"ק טו). שהוא משום מתקן, ואף שהרגילות היא שהחוטים מסתבכים ואם כן אין כאן קלקול ולא תחשב הפרדתם תיקון, מ"מ כיון שבשום פעם אין רגילים לסבבם בכוונה ואף על פי כן מבואר בשו"ע (כאן) שצריך להפרידם, לפיכך נחשב הסבך כקלקול בבגד ונחשבת הפרדת החוטים כתיקון. ודעת הגר"נ קרליץ (חוט שני שבת ח"ב פל"ד ס"ק יא) שלשיטת הרמב"ם (פ"ח מהל' שבת ה"י) שהמפריד פתיל חייב משום מתיר, יש לדון לאסור גם במפריד ציצית משום 'מתיר', ולכל הפחות אסור מדרבנן. והוסיף, שכיון שלדעת הגר"א אין לברך כשהחוטים סבוכים, כשמפרידם הריהו נחשב למתקן. אכן דעתו, שכשאין החוטים סבוכים הרבה אלא רק מעט, אין לאסור מהטעמים הנ"ל, ומותר להפרידם בשבת. וכן כתב בשו"ת אור לציון (ח"ב פכ"ט תשובה ז) שאם הסתבכו רק מעט מותר להפרידם, אך בסבוכים הרבה כעין פקעת אסור להפרידם.

[משנב ס"ק כב]

אָבֵל הַאֲחֻרָנִים כְּתוּב דְּצָרִיךְ לְבָדֵק פְּלָם.⁽²⁵⁾

25) היינו, שמלבד חיוב הבריקה מדין 'לא תשא', יש לבדוק את המשך במילואים עמוד 4

הלכות ציצית סימן ח

יד באר הגולה

ו מהר"א ואגור בשם מהר"י מולין ואר"ה חיים (טור) ז קנחות מכ ח טור ט רא"ש בסוף הלכות ציצית י' תוספות בכרכות יד ובקנחות לו

(טו) יענו אמן: ו יעל טלית-קטן וכול לברך 'להתעטף' אף-על-פי שאינו מתעטף (טז) אלא לובשו: הגה ויש אומרים שמברכין עליו (י) (יא) [1] 'על מצות ציצית, וכן נוהגין (יז) ואין לשנות (כל"ב סי' כב ונ"י בה"ס ד' י"ב ע"א): ז *צריך (ח) (ט) [2] להפריד חוטי הציצית (יח) זה מזה: ח (יט) "וכן בהתעטפו, שצננו הקדוש-ברוך-הוא להתעטף בו כדי שזכור כל מצותיו לעשותם: ט *הקם שיברך (כ) *יענן (כא) בחוטי הציצית אם הם פשרים, כדי שלא יברך (ט) [3] (כב) לבטלה: י' אם לובש טלית-קטן בעוד שאין נדיו נקיות,

שערי תשובה

ו מ"ש בשם תשובת המב"ט, ועין מ"ש בזה בח"ש סי' יט ס"ח, ויש קרב בשם המב"ט הטעם שאם רצו כלן מברכין, משום שאין כלם מומנים יחד, ויצטרף להיות כ"א טליתו נדיו ולהממין, וכן בתפילין יעמדו בנורעות מגלות: והמחבר כאן לשיטתו אויל ס"ו ו שאין חשש בזה שיברך כ"א בפ"ע בכל דוכאק, רק שאם רצו אחד מברך לבדם: [1] על מצות. עבה"ט. וכונת הד"מ נראה שר"ל דלשעבר נמי משמע, משא"כ 'להתעטף' דלא משמע רק להפא. ועין מ"ש לעיל (סי' ג) ד"ה טליתות) דאם לובש הט"ק דרך גטיפה אפשר דגם להקמ"א שפיר צריך טפי שיברך 'להתעטף', ע"ש: [2] להפריד. עבה"ט. ועין לקמן סי' יא שגם נסתפקו קצת אין להפרידם בשבת, ע"ש: [3] לבטלה. עבה"ט בשם ט"ז לברך בןקב הקנה, ונש"ז ס"ח ס"ב משם, שרגיל ג"כ להתקלקל. ולא ידעמי למה השמיט דברי המג"א שכתב להפך מטעם שאין צויון

באור הלכה

* צריך להפריד וכי'. עין במשנה ברורה פמה שכתבנו דאם נשתמה וכי, וטעם המגן-אברהם הוא, דהיום אין זה רק זכר לזמן התכלת, שהיה צריך אז מדינתו להפריד התפלת מן הלבן. ועין בבאור הגר"א שמישיג על זה, ודעתו דגם היום צריך מן הדיון להפריד כל חוט זה מזה. ואחר-כך מצאתי בעלת-תמיד שכתב גם-כן בהג"א. ואם-כן לדרבניהם אפשר דאם חוטי הציצית מסבין אחר בחבירו אין לברך עליהן, או אפשר דלא גרע מהגרדמי ציצית, וצריך ציון²⁶². ע"כ כל-פנים לכתחלה בנדיא החייב להפרידן אם הם מסבין קדם שיברך עליהן: * קדם שיברך. פשוט הוא דבין טלית שלו ובין טלית שאולה, כיון ששאלו להתפלל בו, ואם-כן צריך לברך עליו דהוא כשלו, ממילא דצריך לברך; אם לא כשנוטל מיד המשאל אחר תפלותו, ויבדלוקן בסמין יג במגן-אברהם סעיף קטן ה. ועין במשנה ברורה פמה שכתבנו "ואם שאל טלית מאחר", כן מוכח בחדישי (ו' עקבא אינר דבטלית שאולה אם מתפנן שלא לגנותו, ואם-כן אינו שאל ואינו נאי לברך עליו, וכי צריך לברך; וכבר קדמו בה"ח והאלה רבה. ואם-כן בענינו, לפי מה דפסק הדר"ה החיים והקריע שלא לברך על טלית ששאלו לעלות לתורה, פשוט דאין צריך לברך. אף מי שלקח טלית של קהל לעלות לתורה או לדרש בו קדם בין השמשות, לכאורה פשוט דצריך לברך, דהלא פסקו הפוסקים דהוא כמו טלית של שפתין, ויבדלוקן בסמין יד. ואפלו לדעת הש"ס בסמין יג דרוצה להקל לסמוך אהוקה משום טרח צבור, אפשר דהינו בטלית שלו שיש לו תוקה משליקתא שברך בעצמו. מה שאין כן בטלית של קהל שמצוי מאד להיות ציציותיו פסולין והתנפות נעקרו ממקומן ואין משיגו עליו, אין נאי לברך עליו בלי בדיקה; ואפלו אם ירצה ללבש אותו בלי ברכה גם-כן אין נכון, דהוא כמו טלית של שפתין, וגם מחשש בטול עשה של ציצית, על-כן צריך לברך על-כל-פנים את חוטי הציצית במקצת כל מה דאפשר כ"ל וועין בסמין יד בבה"ל ד"ה שאלה): * יענן וכי'. עין במשנה ברורה בסעיף קטן ט דצריך וכי. ונראה לי דאפשר דיש להקל אם הוא לובש פמה בגדים של ציצית שלא יצטרך (ולדיק) גם במקום נקב שבקריה אלא זה שהוא מברך עליו בלבד, והשאר דיו בבדיקת חוטיין בלבד, כי המגן-אברהם פליג על הט"ז בזה²⁶³, ועין במשפחות-זהב; ואם-כן אין צריך לברך הטלית-קטן אלא החוטיין, כיון

באר היטב

אלא שפסעם אחד נעשה כל העטיפות: (י) על מצות ציצית. עין ב"י מה שמביא בשם מהר"א שהקשה איך מברכין על מצות ציצית והא קי"ל 'על' לשעבר משמע וכי, ע"ש. ובר"מ כתב טעם למנהג, ומסיים: לפיכך מברכין לשון 'על' המשמע לשעבר, ע"ש. לכאורה קשה, דאיתא בקסתיים דף ז ע"ב דאסיקנא שם: והלקחה על בעור חמץ, פירשי' שם דלהבא נמי משמע. עין מ"ש הרא"ש בפ"ק דפסחים בשם ר"ת, ומ"ש הוה"ס בסוף ר"א דמילה ד"ה אבי הבן וכי, ומ"ש הכ"מ ט"ח הלכות ברכות, ובתשובת מהר"מ מינץ סי' קי ובתשובת מהר"ל סי' יד: (D) להפריד, ואם נשתמה לבוא לבה"כ בעוד שיפריד הציצית ותבטל מלהתפלל עם הצבור, א"צ לדקדק בזה, מ"א: (ט) לבטלה.

משנה ברורה

להתעטף בשביל כלם, אכל ברכת שהקנינו כל אחד בעצמו (ברך¹⁹): (טו) יענו אמן. אף דבלאו הכי צריך לענות אמן אחר כל ברכה, מכל מקום בוד שרוצה לצאת בה (כז) החייב יותר, שמונה בזה בפעל שהוא מתפנן לצאת בה; מיהו בדיעבד אפלו לא ענה אמן יצא²⁰, ויבדלוקן בסמין ריג סעיף ב: ו (טז) אלא לובשו. והברכה היא 'להתעטף', כי (כג) נסח הברכה כך הוא, כמו 'לישב פסקה': (יז) ואין לשנות. הינו בטלית-קטן שלנו שאין מתעטפין בו, אכל בטלית-קטן שמתעטף בו, כמבאר בסעיף ג, (כד) יכול לכתחלה לברך 'להתעטף'. וידיעבד (כה) אם ברוך בכל טלית-קטן 'להתעטף' או שברך על טלית-גדול 'על מצות ציצת' יצא. ודע דאין לברך על טלית-קטן עד שיהיה על-כל-פנים (כו) ארכו שלשת רבועי אמה לכל צד, ונקב בית הצנאר אין עולה מן המגן, וגם שהיה פתוח רבו. ואנשי מעשה נוהגין אמה מלפניהם ואמה מלאחריהם. ועין במשנה ברורה ובאור הלכה בסמין טז מה שכתבתי עוד מענין זה: ז (יח) זה מזה. כל חוט בפני עצמו, שלא יהיו מסבין אחד בזה²¹. ואם נשתמה לבוא לבית-התפלת ועל-ידיהו יתבטל מלהתפלל בצבור, כתב המגן-אברהם דאין צריך לדקדק בזה, ועין בבאור הלכה. כתב האר"י: 'ציצת' נאשי-תבות: צדיק יפריד ציציותיו תמיד: ח (יט) יבנן בהתעטפו. וזהו מלכד הפננה שצריך לכתב בליביה לקיים מצות ציצית²². וכתב הפ"ח שכן הדיו בתפילין וסכה, אף דבשאר מצות יוצא אף שלא מכונן בה דבר, כי אם שעושה המצוה לשם ד' שצנה לעשותה, הנך שאני, דבציצית כתיב "למען תזכרו", ובתפילין "למען תהיה תורת ה' בפיך", ובסכה "למען ידעו דרתיכם". ומכל מקום נראה דכל יד לכתחלה כדי לקיים המצוה בשלמותה, אכל בדיעבד אף אם לא פנו בכל אלו כדי לקיים המצוה-עשה, יצא. ואחר-כך מצאתי בפריימגדים בסמין כה שכתב פן (וכן משמע בעלת-תמיד ובבאור הגר"א שאפלו בציצית אין הפננה לעכובא): ט (כ) יענן. משמע מדברי הפ"ח ואלהי רבה דגם שכתב יש לבדק הטלית, ועין בסמין יג בבאור הלכה²⁴: (כא) בחוטי הציצית. גם צריך לברך למעלה (כו) במקום נקב הטלית עד הקשיה, דשם פסול אפלו בנפסק חוט אחד. ועין בבאור הלכה: (כב) לבטלה. אף-על-גב דבלאו הכי יש חשש אסור, שילבש בגד של ארבע קנפות בלי ציצית, מכל מקום מוקמי לה אחזקה שהיה פשר; רק משום חמר דילא תשא' שיש על ברכה לבטלה, החזירו לברך. ולפי זה, מי שלובש פמה בגדים של ציצית אין צריך לברך אלא אחד מהם, כיון דברכה אחת לכלם. אכל (כג) האחרונים פתבו דצריך לבדק כלם²⁵; אחד, אחד, דלא סמכינן אחזקה במקום דיכולין לבררו, וגם (ל) בתוקה גרועה היא, דעשוין החוטיין לפסק, ולכן צריך לברך בכל יום בבקר כשלושון, ואז (לא) אף שהסיון והסיוס דעתו מהם, אף דצריך ברכה כשחזור ולובש, אפלו הכי אין צריך לחזור ולברך, דבזמן מועט בזה אינו רגיל לפסק וסמכינן אחזקה. ואפלו בבקר, אם על-ידי הבדיקה יתבטל מתפלה בצבור, או שקראוהו לעלות לתורה, יכול ללבש טליתו בלי בדיקה, (לג) והוא שיודע שהיו החוטיין שלמים אתמול; (לג) ומכל מקום נכון לעין קצת מאי דאפשר. ואם שאל טלית מאחר לעלות לתורה

שער הציון

(כג) הגר"א ובפריייוסף: (כג) ט"ז: (כד) פריימגדים, וכן משמע במעשה רב: (כה) חיי-אדם: (כו) ארצות-החיים בסמין טז, ועין שם: (כז) הט"ז ואלהי רבה ופריימגדים: (כח) המגן-אברהם ואלהי רבה בשם הלבוש ובי"ח, וכן מוכח מהגר"א בבאורי, עין שם: (כט) מגן-אברהם והגר"א: (ל) מגן-אברהם והגר"א: (לא) מגן-אברהם בסמין יג והפריימגדים שם בשם הלבוש והגר"א שם, עין שם: (לב) מגן-אברהם בסוף ס"ק יא. אף דהט"ז מקל בכל גוני בקראוהו לעלות לתורה, כבר השיגו האלהי רבה, עין שם: (לג) חיי-אדם:

הלכות ציצית סימן ח

יִלְבָּשֶׁנוּ בְּלֵאל בְּרָכָה, וְקָשְׁיִטְל יָדָיו (י) (כג) יִמְשָׁמֵשׂ בְּצִיצִית וַיִּכְרַךְ עָלָיו, כֹּאוּ שֶׁיִּלְבָּשׁ טְלִית אַחַר יִכְרַךְ עָלָיו (כד) וַיִּכְנֶן לְפָטוֹר גַּם אֶת זֶה, וְאֵין צָרִיךְ לְמִשְׁמֵשׂ בְּצִיצִית שֶׁל רֵאשׁוֹן: יֵאָדָּם לְעָקוֹר מִצְוַת טְלִית־קָטָן לְלִבְשׁוֹ (יא) [לא] (כה) עַל בְּגָדָיו, כְּדִי שֶׁתִּמְמִיד (כו) יִרְאֶהוּ וַיִּזְכֹּר הַמִּצְוֹת: יֵב (אם יש לו כֹּמֶה בְּגָדִים שֶׁל אַרְבַּע כַּנְּפוֹת, (כז) כֹּלֵם חַיִּיבִים בְּצִיצִית. וְאִם לְקָשֵׁם כֹּלֵם בְּלֵאל הַפֶּסֶק יִזְהֶה דַּעְתוֹ מִתְחַלֵּה עַל כֹּלֵם, לֹא יִכְרַךְ אֶלָּא בְּרָכָה אַחֲת. (צ) [יג] וְאִם (כח) מִפְּסִיק בַּיְנֵיהֶם, צָרִיךְ לְכַרְךְ עַל כָּל

כ טור ל בית יוסף
מדברי השו"ך
בשם הרשב"א
ט טור ג בית יוסף
והאגרו"ם בשם הרשב"א

שערי תשובה

באר היטב

לפסקי, ע"ש. ומבאר מזה בדבוק עד הקשרים או נפסק פסול, וכ"כ בשאלות יעב"ץ סי' לג דאפלו לא נפסק רק חוט אחד בנקב הנקב באופן שנגעשה ע"י כך שני חצאי חוטים והשאר שלמים היו פסול, ובאר השעם, שהרי אותו החוט שנספק שם אין החוטים תלויים בכך, ע"ז שם. וכתב המ"א, בדשעת הדחק יש לסמוך על החוקה אם יודע שהחוטין היו שלמים מאתמול. ונראה שר"ל שהוא שעת הדחק שא"א לו לשהות עצמו ולבדוק, כנגזא שקבט בשם הט"ז שקראתו לעלות לתורה והוא עומד וטליתו כבדו להתעטף בו ואין פנאי לבדוק משום כבוד הבריות, או כנגזא אחריתו: אבל מ"ש בבחי"ט בשם הבית יעקב מי שבא ברך שמתגבר שלא יתה לו טלית אחר כשיהיה זה פסול, יספיק על החוקה, דמדינא אין חוב לבדק ע"ש, לא נהירא, דמה לי ברך מה לי בביתו, שהבדיקה בזה להצילו מאסור בדישת טלית בלא ציצית וברכה לבשלה, ויבין שיכול לכבד, ומעקרא הכי קביל צלה ושרתה חובה, ומה בכך ששם יתה זה פסול לא ימצא טלית אחר, (דממ"ז) וגם כיון שהוא ברך ליא משום גדול כבוד הבריות, שהראה יאמר שנצטרך או נפסל מחמת טלטול הברך, ומחמת שהיא ברך אי אפשר למצא אחר; ושעת הדחק שאני, דמעקרא לא שניה חובה אלא במקום שהיה יכול לברך בנקל. וגם מה שקבט בבחי"ט ע"ש שם אלא לא ברך קצתא ובימים הנה במקום קמור, שבדואי הקלוקל היה קדם, חשוב כשגזג ולא כאנס, ע"ש, לענין ג' הא ליא, שאם היינו אומרים ששטר לברך ולהתעטף בלא בדיקה, כיון שנגעשה בהתראף שנמצא פסול, אגוס היה. ומה דמדינא מתוספתו בדעה אין ראהו כלל, שהרי כתבו השעם שלא היה לו למחר כ"ס, ובכאן לא שוף זה: [אל על בגדיו. בבחי"ט. וכתב בכרי"י יוסף: טלית ארף יכול לתחב העצית בחגורתו אשר במתניו כדי שלא יגרו, וטפי צריך לתחבם בחגורתו מאחוריו. ע"ש בנש פרי"ה אר"ן: צ"ל] וְאִם מִפְּסִיק, עב"ש. וצ"ח ח"ס י"ט לענין שחיתת דעתו כהט"ז שם שלא יכרך משום ספק ברכות: וא"כ גם כאן יש להזהר כן. והמ"א כתב דהאחרונים הכריעו בפלגמא זו לברך, ור"ל בבית והש"ך, מ"מ כתב בח"ש דשב ואל תעשה ערה. גע"ש (בח"ש) שכתב, אם סח יסח דעתו מהשיטה ע"י שיעקר ממקומו ועסק בדברים אחרים כאלו אינו רוצה לשחט עוד עמה, ואז יתנה הברכה מדינא. ע"ש. ונראה שכן יש לעשות גם כאן לפי מ"ש המ"א דהך דהכא במחלוקת היא שניה כהתיא דשיטה. וצ"ח במג"א שכתחלה אסור לשים, שלא יגנס בספק פלגמא: ואפלו להפסיק חסד גדול שצריך לברך, לבל יעלם אסור לתחלה משום ברכה שאינה צריכה, והינו לתחלה כשלא שח, משא"כ אם עבר ויש אף טוב לו שיעשה הפסק גדול ויכרך מדינא. ולא מבטא לפי מ"ש המג"א שאם שח יכרך ע"ש התרעת הש"ך ביונה דעה, איכ מוטב שיכרך בלא ספק פלגמא כלל דהינו בהפסק גדול, אף אפלו לפי דעת הת"ש דמפסק לא יכרך, מ"מ כתב בס"ק ז' דמוטב להכניס אף עצמו בספק גרם ברכה שאינה צריכה מלגנס בספק שיענה מלבדך על שעת המצוה. ע"ש. וע"ש שדחה מ"ש הפרי"ח שכתן ויגמר בדעתו שלא יצא בברכה זה רק כ"ז

משנה ברורה

לתורה, דמנהגנו שלא לברך עליו, אין צריך לברך עליו כולל ונעין בבאור הלכה. (ל) ואם נדק השלית כשהסיר אותו מעליו והניחו בכיסו שלו, אין צריך לתזר ולברך ולקחו כשמתעטף בו: **י (כג) יִמְשָׁמֵשׂ בְּצִיצִית⁽²⁷⁾**. דן (ל) וכתב קצת כאלו לרובו אָז⁽²⁸⁾; ואף על-גב דקמא דכל המצות דצריך לברך עובר לעשייתן ממש, הכא שאני משום (לו) דאפתי גברא לא חזי⁽²⁹⁾; **(כד) וַיִּכְנֶן לְפָטוֹר**. והכי נהוג בזמננו (ל) לברך על טלית גדול ולכנן לפטור בזה השלית קטן⁽³⁰⁾, והכי עדיף טפי ממה שנהגין איזה אנשים, שמתברכין על השלית קטן ותקף מתברך על השלית גדול, (ל) שגורמין ברכה שאינה צריכה; ועוד, אפלו אם נפסיק זמן מרבה בין השלית קטן לגדול, כמה פעמים אין ראוי לברך עליו, דאין פתוח רבו, או דהוא קטן מהשעור המבאר לקמן בסימן טז, או דהוא ישן בו בלילה⁽³¹⁾, וכדלקמן בסעיף טז במשנה ברורה: **יא (כה) עַל בְּגָדָיו**. ובכתבים איתא, דטלית קטן תחת בגדיו⁽³²⁾. וכתב המגן אברהם דעל-כל-פנים צריך שיהיה הציצית מחוץ, ולא קאינן שחוקבין אותן במצוות⁽³³⁾. אף האנשים שהולכים בין העמודים יוצאים בזה, ומקל מקום בשעת הברכה יהיה מגלין כדי הלוך ד' אמות: **(כו) יִרְאֶהוּ**. כמה דתתיב "ויראתם אותו וזכרתם וגו'⁽³⁴⁾". ואותן האנשים המשימין הציצית בהמקנסים שלהם, לא די שמעלימין עיניהם מפאי דתתיב "ויראתם אותו וזכרתם וגו'", עוד מבזין הן את מצות השם יתברך, ועיתידין הן לתן את הדין על זה. ומה שאומרים שהולכים בין הנכרים, לזה היה די ששימו הציצית בתוך הנקב. ואלו היה

שער הציצין

(ל) מגן אברהם בשם הב"ח והפרי"מגדים, ע"ש: (ל) בית יוסף: (לו) ט"ז והג"א: (לו) דרכי משה: (לז) ת"א אדם: (לז) אחרונים: (מ) ט"ז ביונה דעה שם והתבואות שור והפרי"מגדים פה, וגם הג"א בבאורי פה בסעיף יג לא הכריע בין השיטות:

הלכות נטילת ידים שחרית סימן ד

המשך מעמוד קודם

גם במקום שנהגו שלא לכסותו, ואם כן הזרוע מעל המרפק לעולם תחשב כמקום המכוסה. ולדבריו בא הביה"ל להחמיר שהנוגע בזרוע צריך לטול ידיו. וכן כתב החזו"א (איגרות, תורה סי' ד) שמעל המרפק נחשב למקומות המכוסים, ואף אם רוב בני אדם נוהגים לגלותן, בטלה דעתם. וראה מה שכתבנו במשנ"ב לקמן סי' כז ס"ק ד.

הקשה הביה"ל שברש"י בובחים משמע שמלבד הכיסוי צריך גם שתיגע הזרוע בגופו, משום שרק על ידי כך היא מזויעה. ולדבריו בא הביה"ל להקל שנגיעה במקום שאינו נוגע בגוף אף שהוא מקום מכוסה אינה מצריכה נטילת ידים. מאידך, הגרי"ש אלישיב (קובץ תשובות ח"ג סי' יב) ביאר, שקושית הביה"ל היא שברש"י בובחים משמע שדי בכך שמקום זה מזויע כדי להחשיבו כמקומות המכוסים

הלכות ציצית סימן ח

המשך מעמוד 26

[שעה"צ ס"ק כא]

ועין פאָרצוּת־הַחַיִּים שֶׁפִּסֵּיק דְּמִדְּנָא יְכוּל לְהוֹצִיא, אֶף לְכַתְּחִילָה הַמְּצוּה שֶׁיִּכְרֵךְ בְּעַצְמוֹ¹⁸¹.

18) וכן לגבי קידוש כתב בביה"ל לקמן (סי' רעג ס"ד ד"ה והוא) שלכתחילה לא יוציא את מי שבקי לקדש, ובדיעבד יצא. ולענין תקיעת שופר, כתב במשנ"ב לקמן (סי' תקפה ס"ק ה) שאם תוקע לאחרים לאחר שיצא ידי חובתו, מנהג העולם להקל שהתוקע מברך להוציא את כולם אף שהם יודעים לברך, ואין למחות בידם כיון שכך הוא עיקר הדין. וביאר בשו"ת מנחת יצחק (ח"ג סי' נג אות ט), שכוונתו שם כדבריו בביה"ל (סי' רעג שם), שמעיקר הדין אפשר בדיעבד להוציא אחרים אף שידעו לברך, ולכן אין למחות באלו הנוהגים כן אף לכתחילה כיון שנהגו כן, אבל מי שרוצה לעשות מצוה לכתחילה ולברך בעצמו, ודאי תבוא עליו ברכה.

17) בביאור החידוש שבדין זה כתב הפמ"ג (ס"ק ח), שאף על פי שאין חיוב ללבוש בגד של ארבע כנפות, ואם כן היה מקום לומר שאין ברכה זו אלא כברכת הנהנין שאין בה ערבות כמבואר בגמרא בראש השנה (כט, א, וברש"י שם ד"ה חוץ), שברכת הנהנין אינה חובה על האדם משום שלא ליתהני ולא ליברך, ואם כן היה מקום לומר שאף בברכת ציצית לא יוכל מי שאינו מחויב להוציא את המחויב, וקא משמע לן שאף בציצית יש דין ערבות, ויכול מי שאינו מחויב להוציא את המחויב אף על פי שכבר יצא.

ובטעם הדבר שאין אומרים בציצית 'לא ליתהני ולא ליברך', ביאר בשו"ת מנחת שלמה (ח"ב סי' נו ס"ק א) שמימי יש דין ערבות לסייע לכל הרוצה לעשות מצוה, ומשום כך רשאי גם לברך עבורו, ואין זה דומה לברכות הנהנין שאין יכול לברך עבור חברו כיון שאין שום מצוה באכילה. וראה מה שכתב בשו"ת אבני נזר (חוי"מ סי' כו).

הלכות ציצית סימן ח

המשך מעמוד יד

מחלוקתם כתב בשו"ת אגרות משה (או"ח ח"ד סי' כא אות ו), שלא נחלקו במציאות אם עשוי להקרע במקום זה או לא, אלא שורש מחלוקתם הוא בכך שיש שתי סיבות לפסיקת חוטי הציצית. א. שהם מתקלקלים במשך הזמן על ידי החוקתם בידיים והמשמוש בהם בשעת הברכה וקריאת שמע וכשפירדים. ב. שהם נפסקים על ידי מעשה של קריעה בכוונה או שלא בכוונה. והחשש הראשון הוא דבר שעתידי לקרוא במשך הזמן [לפי חוק החוטים וכמות המשמוש], ואילו החשש השני יתכן שלא יודמן כלל או שיוזמן בזמן קצר. וסובר המג"א שכיון שמן הדין יש להעמידם על החזקה שהם כשרים, אין לחוש אלא לחשש הראשון, שקלקול זה מוכרח לקרוא במשך הזמן, ולא לחשש השני שיתכן שלא יקרה כלל, ולכן היקל בבדיקת מקום הקשירה לבגד שאינו מקום שמחזיקים או ממשמשים בו. ואילו הט"ז סובר שמשום חומר ברכה לבטלה החמירו לחוש גם למיעוט המצוי שמא יפסקו על ידי מעשה בידיים, ולכן יש לחוש גם במקום הקשירה.

הטלית אף בשביל עצם קיום המצוה. ומ"מ כתב הבית הלוי (סוף סי' בראשית), שיש נפקא מינה לדינא בין שני חיובים אלו, והיינו שחיוב הבדיקה שמדין הברכה חל קודם הברכה, מזה שאין כן חיוב הבדיקה שמדין מצות הציצית, אינו חל אלא לאחר הליבשה [וכמו שכתבו התוס' ביבמות צ, ב ד"ה כולחן].

ואם לבש את טליתו בלא לבדוקה, כתב בשו"ת שבט הלוי (ח"ב סי' נח) שדינו תלוי בשני הטעמים לחיוב הבדיקה, וכיון שהכריעו הפוסקים שעיקר הטעם הוא משום הברכה, אינו חייב לבדוקה לאחר לבישתה.

[ביה"ל ד"ה יעין]

פי המַגְנֵן אֲבָרְקָהּ פְּלִיג עַל הַט"ז קְנָה²⁶.

26) וכתב המג"א (ס"ק ט) שאין צריך לבדוק את החוטים שלמעלה מהגדיל המונחים על הבגד, כיון שאינם עשויים להיפסק. ובביאור

הלכות ציצית סימן ט

המשך מעמוד 32

מדבריי המַגְנֵן אֲבָרְקָהּ סִימָן י סְפִיף־קֶסֶן הַ מְשַׁמֵּע דְּבָתָר עֶקֶר הַבְּגָד אֲזַלְתָּ¹⁰.
9) אמנם, לגבי בגד שיש לו ארבע כנפות אך הוא פתוח רק בשני שליש ומתוך זה שליש ועוד עשוי מבגד והשאר עשוי מעור, כתב לקמן (סי' י ס"ז ד"ה ואם) שאף על פי שאין בבגד לבד שיעור חיוב, מ"מ הוא חייב

ובב"ק (עח, א), ולכן אם נדמה פסול לציצית, בודאי שכלאיים פסולים לציצית.

[ביה"ל ד"ה אלא מדרבנן]

פְּטוּר מִן הַתּוֹרָה לְהַמְחִיר, דְּדָבָר הַבְּגָד לֹא שֶׁנֶּךָ פֶּה פְּטוּל קְרִיב⁹ וכו', אָקָל